

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

**ФОРМУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ УЧНІВ 8 КЛАСІВ ЗАСОБОМ
ДІЛОВОЇ ГРИ**

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 08-452 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта (мова і
література англійська, німецька)

Освітньо-професійної програми «Середня
освіта (Мова і література (англійська))»

Єременко Аліна Ігорівна

Керівниця: кандидатка педагогічних наук,
доцентка Зуброва Ольга Андріївна

Рецензентка: кандидатка педагогічних наук,
доцентка, стейкхолдерка, учителька

Академічного ліцею ім. О. В. Мішукова

Кострубіна Ольга Валеріївна

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи формування комунікативної компетентності в говорінні засобом ділової гри.....	7
1.1. Зміст та структура комунікативної компетентності	7
1.2. Класифікація ділових ігор та вимоги до їх проведення	12
РОЗДІЛ 2. Методика використання ділових ігор у 8 класі як засобу формування комунікативної компетентності учнів у говорінні.....	25
2.1. Вправи для навчання комунікативної компетентності в учнів засобами ділової гри.....	25
2.2. Система вправ для навчання діалогічного мовлення у восьмикласників	33
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТОК А	50
ДОДАТОК Б	51
ДОДАТОК В	53
ДОДАТОК Г	55

ВСТУП

Стрімкі зміни у всіх сферах життєдіяльності суспільства призвели до підвищення рівня значущості іншомовної комунікативної компетентності. Адже інтенсифікація інтеграційних процесів у всіх сферах суспільного життя та посилення міжкультурної взаємодії стали ґрунтовною базою для того, щоб іншомовна комунікативна компетентність стала провідною та значущою. Так, динамічні зміни в результаті знайшли вияв у діяльності сучасної школи, котра спрямовує сили та засоби на створення оптимальних умов для забезпечення якості підготовки при реалізації компетентнісного підходу. Вирішення поставленої задачі здійснюється шляхом використання різного роду активних та інтерактивних методів навчання, котрі сприяють комплексному формуванню іншомовних знань та вмінь, розвитку творчої активності та англійськомовної компетентності учнів середньої школи зокрема.

Проблема формування комунікативної компетентності фахівців є предметом зацікавленень багатьох вчених різних наук. Так, вивченням даного питання у руслі розмежування понять «компетенція» та «компетентність» займалися Н. Бокарева, Т. Бочарова, Н. Герасимова, Е. Змієвська, Ю. Красовський, Л. Ловчева, І. Носаченко, Л. Романишина, Ж. Яворська та інші.

Питання закономірностей функціонування і розвитку особистості в процесі спілкування порушують у своїх працях такі українські вчені як Г. Андреева, М. Артяшина, А. Бодалев, І. Бех, М. Боришевський, Л. Долинська, О. Санникова, В. Рибалкою ж досліджено дану проблематику з точки розгляду комунікативної компетентності як складової структури особистості. Важливе місце спілкування дітей із ровесниками та дорослими підкреслюють Л. Абрамова, А. Батаршев, Л. Виготський, О. Скрипченко та інші.

Важливим елементом та методом роботи під час навчання учнів англійської мови є застосування ділової гри, що базується на моделюванні професійно-орієнтованих ситуацій, ситуацій повсякденного життя та дає можливість з різних сторін спробувати власні здібності в оволодінні англійськомовною комунікативною компетентністю, сформуванню комплексу знань та вмінь для створення тактики та стратегій спілкування у діалогічній взаємодії.

Актуальність теми дослідження визначається стрімким зростанням потреби сучасної людини використовувати іноземну мову у професійній діяльності та необхідністю теоретичного обґрунтування та практичного забезпечення освітнього процесу основної школи методичними розробками дидактичних ігор, які б відповідали сучасним вимогам.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Проблематика дослідження безпосередньо пов'язана із науковою дослідною темою кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету «Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах» (державний реєстраційний номер 0117u 006791).

Мета дослідження – описати особливості використання ділових ігор на уроках англійської мови у 8 класі як засобу формування комунікативної компетентності учнів у говорінні.

Досягнення мети, поставленої у роботі, передбачає послідовне вирішення таких завдань:

- дати визначення поняття «комунікативна компетентність»;
- узагальнити підходи до трактування змісту та структури комунікативної компетентності;
- описати класифікації ділових ігор та вимоги до їх проведення;

- визначити етапи проведення ділової гри на уроці англійської мови у 8 класі;
- розробити тематику ділових ігор для уроків англійської мови у 8 класі;
- розробити систему вправ з формування у восьмикласників комунікативної компетентності в говорінні засобом ділової гри.

Об'єкт дослідження – освітній процес з англійської мови у 8 класах основної школи.

Предмет дослідження – особливості формування англійськомовної комунікативної компетентності в говорінні учнів 8 класів засобом ділової гри.

З метою реалізації поставлених завдань у роботі використовувались **методи дослідження**:

- аналіз наукової літератури для ґрунтовного висвітлення стану проблеми дослідження;
- синтез, порівняння, узагальнення й систематизація теоретичних даних про стан розроблення основних понять досліджуваного питання, визначення категорійного апарату;
- бесіди з вчителями-практиками та учнями школи-бази практики щодо ефективності впровадження ігрових технологій;
- спостереження за процесом використання ігрових технологій в освітньому процесі з англійської мови у ході виробничої (педагогічної) практики.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання розробленої системи вправ з формування комунікативної компетентності у говорінні засобом ділової гри для проведення уроків з англійської мови у 8 класах основної школи. Вправи можуть бути

використані для навчання учнів різного рівня підготовки, оскільки їх розмежовано за рівнями складності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ ЗАСОБОМ ДІЛОВОЇ ГРИ

1.1. Зміст та структура комунікативної компетентності

У сучасній методичній науці існує значна кількість досліджень, присвячених вивченню питання комунікативної компетентності особистості. Дану проблему досліджували вчені різних гуманітарних наук, що й визначило її міждисциплінарних характер.

Поняття комунікативної компетентності почало вживатися у 60-70-х роках ХХ ст., проте всі дослідження її сутності та структури гальмуються відсутністю універсального визначення терміну. Саме поняття «комунікативна компетентність» походить від лат. *communico*, що означає робити загальним, зв'язувати, спілкуватися, і *competens* (*competentis*) – здатний [26; 43].

Дослідженням даного питання та висвітленням його в своїй наукових працях займали вітчизняні та зарубіжні вчені (Ю. Ємельянов, Ю. Жуков, В. Кашницький, Л. Петровська, П. Растянников, Л. Цветкова, Г. Андрєєва, О. Бодальов, В. Кан-Калик, Б. Паригін, Б. Ананьєв, М. Лісіна, Б. Ломов, Н. Бордовська, А. Реан, Л. Мітіна, М. Каган, О. Леонтєв та ін.).

М. В'ятютнев під комунікативною компетентністю розуміє здатність особистості до творчого цілеспрямованого використання мови під час взаємодії зі співрозмовниками [9, с. 40].

Комунікативна компетентність – це знання, вміння та навички, потрібні для розуміння чужих та породження власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам і ситуаціям спілкування, як зазначає О. Казарцева [17, с. 135].

І. Зимня притримується такого трактування поняття комунікативна компетентність: здатність людини здійснювати мовленнєву діяльність, реалізуючи мовленнєву поведінку, адекватну за цілями, засобами і способами, різними завданнями і ситуаціями спілкування [1152, с. 36].

М. Хазанова стверджує, що комунікативна компетентність – це не лише володіння мовою та вміння орієнтуватися в об'єкті спілкування для формування прогностичної моделі його поведінки, здатність до емпатії, а також особистісні характеристики самого суб'єкта спілкування [44, с. 26].

Г. Андрєєва комунікативну компетентність розуміє як орієнтованість в різних ситуаціях спілкування, що базується на знаннях та досвіді особистості, а також здатність ефективно взаємодіяти з оточуючими завдяки розумінню не лише себе, а й інших при постійній видозміні психічних станів міжособистісних відносин та умов соціального середовища [1, с. 73].

На думку О. Бодальова, комунікативну компетентність слід розуміти як здатність встановлювати та підтримувати ефективну взаємодію та контакти з іншими людьми при наявності внутрішніх ресурсів, до яких він відносить знання та вміння [4, с. 27].

Л. Столяренко визначає комунікативну компетентність як здатність до формування та підтримання важливих контактів з оточуючими [42, с. 196].

Ю. Жуков притримується думки, що комунікативна компетентність передбачає здатність особистості знаходити спільну мову з людьми та сукупність знань й умінь, що забезпечують ефективний перебіг комунікативного процесу. До її структури вчений відносить стратегічний, тактичний і технічний рівні [13; 14].

Л. Петровська визначає комунікативну компетентність у вигляді готовності та вміння планувати й реалізовувати продуктивні

комунікативні дії, використовуючи при цьому системи внутрішніх ресурсів особистості, що сприяють формуванню ефективної міжособистісної взаємодії [31].

Серед базових компонентів у структурі комунікативної компетентності дослідниця виділяє: рівень комунікабельності, емпатію, стратегії психологічного захисту в процесі спілкування і стратегії поведінки в конфлікті [32; 33; 34].

О. Корніяка вивчає комунікативну компетентність як складно організоване, внутрішньо суперечливе поєднання комунікативних знань і вмінь, що відображають цілі та результати здійснюваної суб'єктом спілкування комунікативної діяльності [18; 19].

С. Максименко вважає, що комунікативна компетентність – це «ідейноморальна категорія, яка регулює всю систему ставлень людини до природного і соціального світу, а також до самої себе, є синтезом цих двох світів» [25, с. 5].

Отож, теоретичний аналіз психологічної літератури дає можливість підкреслити наступні ключові моменти. Комунікативна компетентність більшістю вчених та дослідників визнається як складне системно-структурне утворення особистості.

А тому до визначення її структури існують різні підходи: 1) когнітивна складова, що передбачає знання та здібності особистості, які необхідні для ефективної взаємодії; 2) комунікативні вміння; 3) комунікативні знання, здібності, вміння; 4) особистісні особливості (соціально-перцептивного плану).

Л. Мітіна представляє комунікативну компетентність у вигляді окремої підструктури, що входить до професійної компетентності поряд з діяльнісною підструктурою: фахові знання, вміння, навички і засоби здійснення професійної діяльності [28, с. 128].

Н. Буртова вказує на те, що в структурі комунікативної компетентності слід виділяти наступні рівні: соціально-психологічний, індивідуально-психологічний та психофізіологічний [7, с. 44].

Є. Прозорова відзначає, що структура комунікативної компетентності містить такі складові: до першої складової відносяться комунікативні цінності, орієнтація та специфіка мотивації учасника спілкування, його потреби в спілкуванні; друга складова включає прояви комунікативної компетентності безпосередньо у комунікації та містить два компоненти: дії під час акту комунікації (вміння та навички спілкування) та знання про спілкування [37; 38].

І. Пономарьов і В. Трубочкін виділяють три блоки компонентів феномена: 1) комунікативно-особистісні якості; 2) володіння технікою спілкування – навички та вміння здійснення комунікативних дій; 3) володіння методикою і тактикою спілкування [36, с. 15].

У даному соціально-психологічному феномені визначаються також наступні складові комунікативно-діагностичну, комунікативно-прогностичну, комунікативно-програмуючу та комунікативно-організаційну. Окрім того, дослідник виділяє такі групи комунікативних умінь: мовленнєві, соціально-психологічні, психологічні, вміння використовувати у спілкуванні норми мовленнєвого етикету, вміння використовувати невербальні засоби спілкування, вміння спілкуватися у різних організаційно-комунікативних формах політичної діяльності, вміння взаємодіяти: на рівні діалогу [40].

В. Куніциною, Н. Казаріновою і В. Погольшою виокремлено комунікативність та комунікабельність як складові комунікативної компетентності. Комунікативність вони розглядають як володіння індивідом процесуальною стороною контакту, що виражається у свідомому використанні експресії, володінні голосом, вмінні тримати паузу. Під комунікабельністю розуміється здатність відчувати задоволення від процесу спілкування з іншими людьми [22, с. 481].

Зарубіжні вчені аналізуючи структуру комунікативної компетентності притримуються трикомпонентної структури. Компонентами виділеної структури, за Б. Шпітсбергом і В. Купахом [49, с. 128], вважаються знання (здатність особистості усвідомлювати те, яка комунікативна поведінка більш доцільна в тій чи іншій ситуації); уміння (здатність використовувати цю поведінку в певному контексті) і мотивація (прагнення до ефективної та компетентної комунікації).

Структура комунікативної компетентності містить також і пізнавальний (когнітивний компонент), якому надається значна увага та який дослідниками різних шкіл трактується відносно однаково. Під пізнавальним компонентом розуміється здатність особистості інтерпретувати комунікативну ситуацію та приймати іншу особу, сприймати її вербальні та невербальні послани та трактувати їх стосовно певної ситуації, прогнозуючи при цьому подальший розвиток міжособистісної ситуації.

Також значна увага приділяється поведінковому компоненту, який полягає в умінні ефективно використовувати різноманітні засоби спілкування.

С. Петрушин наголошує на тому, що крім когнітивного та поведінкового слід виокремити також емоційний компонент. Під даною складовою вчений вбачає досвід спілкування, позитивне самоставлення та налаштованість на співбесідника, на комунікацію [35, с. 7].

Б. Ломов говорить про те, що саме емоційний компонент слід вважати за найбільш значимий в структурі комунікативної компетентності [24; 46].

У свою чергу, В. Черевко включає у структуру комунікативної компетентності когнітивний, емоційно-оцінний і поведінковий компоненти [47, с. 14].

Учені підкреслюють, що в структурі комунікативної компетентності слід виділити основні функції, які реалізуються у

процесі спілкування особистістю: комунікативну, перцептивну й інтерактивну. Також дослідники зазначають, що структура комунікативної компетентності містить комунікативно-мовленнєву, соціально-перцептивну, інтерактивну комунікативні складові [8; 10; 12; 19].

Тож під комунікативно-мовленнєвою здатністю авторка об'єднує наступні вміння: отримання інформації; адекватне розуміння смислу інформації; програмування і висловлення власних думок в усній і письмовій формі.

Отже, у нашій роботі під комунікативною компетентністю слідом за О. Корніякою ми розуміємо складно організоване, внутрішньо суперечливе поєднання комунікативних знань і вмінь, що відображають цілі та результати здійснюваної суб'єктом спілкування комунікативної діяльності. Грунтуючись на дослідженні Б. Шпітсберга і В. Купаха, у структурі комунікативної компетентності виділяємо три компоненти: знання (здатність особистості усвідомлювати те, яка комунікативна поведінка більш доцільна в тій чи іншій ситуації); уміння (здатність використовувати цю поведінку в певному контексті) і мотивацію (прагнення до ефективної та компетентної комунікації).

1.2. Класифікація ділових ігор та вимоги до їх проведення

Ділова гра відіграє важливе значення в ході оволодіння навчальним матеріалом, дає можливість більш точно і свідомо засвоїти специфіку його використання в мовленні, а також сприяє розвитку та вдосконаленню мовленнєво-розумової діяльності школярів, вміння спонтанного реагування в процесі комунікації, вихованню культури спілкування, тренування невідготовленої мови й формуванню в учасників бажання спілкуватися на іноземною мовою не тільки на уроці, а й у позаурочний час [30, с. 157].

Наявні трактування поняття ділової гри у психолого-педагогічній літературі доповнюють одне одного.

Так, Н. Герасимовою зазначається, що під діловою грою слід розуміти психолого-педагогічний та дидактико-технологічний феномен відтворення предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності, моделювання систем відносин, характерних для конкретної корпоративної культури [11].

Т. Бочарова стверджує, що «Психолого-педагогічний, дидактико-технологічний феномен, що виражається в імітації в ігровій формі навчально-пізнавальної, практико-орієнтованої ситуації, вирішення якої спрямовано на формування значущих умінь і навичок учнів» називається діловою грою [6, с. 14].

Є. Зміївська підкреслює, що загальноприйнятого тлумачення дефініції ділової гри не існує й досі, а тому притримується думки, що «навчальна гра сама по собі не є моделлю, а виступає засобом роботи з моделлю, закладеною в структурі ділової гри» [16, с. 15].

Форма та метод навчання, в котрих відбувається моделюванні предметного та соціального аспектів змісту професійної діяльності називається діловою грою. Даний вид гри спрямований на відпрацювання професійних умінь та навичок [48, с. 241-246].

У своїх працях Н. Бокарьова наголошує на тому, що при використанні ділових ігор також важливо вміти конструювати ділову гру, враховуючи при цьому зміст навчального матеріалу, його спрямованість на розвиток комунікативних компетенцій. Дослідницею висувається ряд вимог до застосування ділових ігор з формування комунікативних компетенцій. Так, вона зазначає, що необхідно ставити чіткі цілі й враховувати спрямованість ділових ігор, заходи з підготовки учнів до участі в іграх, сформулювати структуру та зміст гри, адаптувати зміст навчального матеріалу у відповідності до рівнів підготовленості учнів, визначати умовні ситуації, котрі будуть передумовами для наповнення

ділових ігор культурологічним та значущим матеріалом, проводити підготовку учнів до ділових ігор та продумувати їх організаційно-технологічний етап [5, с. 4].

У цілому ігри на уроках допомагають вирішувати не лише навчальні, а й виховні задачі, приймати альтернативні точки зору та сприяють виконанню методичних завдань наступного характеру: формування психологічної готовності школярів до мовного спілкування; забезпеченні природної необхідності багаторазового повторення мовного матеріалу та тренування учнів у виборі адекватного мовного варіанту.

Вченими також зазначаються головні переваги ділових ігор, котрі виражаються в освоєнні навичок виявлення, аналізу та вирішення конкретних проблем в несерйозній обстановці, з групуванні колективу та встановленні причинно-наслідковий зв'язків її учасниками [3, с. 15].

За Л. Єжовою ділові ігри розподіляються за низкою принципів:

1. За часом проведення: без обмеження часу; з обмеженням часу; ігри, що проходять в реальному часі; ігри, де час стисло.

2. За оцінкою діяльності: бальна або інша оцінка діяльності гравця або команди; оцінка того, хто як працював, відсутня.

3. За кінцевим результатом: жорсткі гри – заздалегідь відома відповідь (наприклад, мережевий графік), існують жорсткі правила; вільні, відкриті гри – заздалегідь відомої відповіді немає, правила винаходяться для кожної гри свої, учасники працюють над вирішенням неструктурованого завдання.

4. За кінцевою метою: навчальні – спрямовані на появу нових знань і закріплення навичок учасників; констатуючі – конкурси професійної майстерності; пошукові – спрямовані на виявлення проблем і пошук шляхів їх вирішення.

5. За методологією проведення: ямкова гра – будь-яка салонна гра (шахи, «Монополія»). Гра проходить на спеціально організованому полі, з жорсткими правилами, результати заносяться на бланки; рольові ігри –

кожен учасник має або певне завдання, або певну роль, яку він повинен виконати відповідно до завдання; групові дискусії – пов'язані з відпрацюванням проведення нарад або здобуттям навичок групової роботи; імітаційні – мають на меті створити в учасників уявлення, як слід було б діяти в певних умовах; організаційно діяльні ігри – не мають жорстких правил, в учасників відсутні ролі, ігри спрямовані на вирішення міждисциплінарних проблем. Активізація роботи учасників відбувається за рахунок жорсткого тиску на особистість; інноваційні ігри – формують інноваційне мислення учасників, висувають інноваційні ідеї в традиційній системі дій, відпрацьовують моделі реальної, бажаної, ідеальної ситуацій, включають тренінги по самоорганізації; ансамблеві гри (Ю. Красовський) – формують управлінське мислення в учасників, спрямовані на вирішення конкретних проблем підприємства методом організації ділового партнерського співробітництва команд, що складаються з керівників служб [21, с. 125].

Також виділяють такі критерії класифікації ігор як: 1. За рівнем процесів управління: галузеві (для майбутніх керівників певних структурних ланок і фахівців); господарські (для майбутніх керівників господарств кооперативних організацій); дільничні (для майбутніх завідувачів відділами, секціями та працівників подібних категорій).

2. За широтою охоплення функцій: комплексні (з питань удосконалення діяльності галузей кооперативних організацій); функціональні (з конкретних питань діяльності структурних підрозділів та фахівців); оперативні (ситуаційні).

3. За кількістю періодів: малоходові (від одного до п'яти ігрових періодів); середньоходові (від шести до дванадцяти ігрових періодів); багатоходові (понад дванадцять ігрових періодів);

4. За напруженістю роботи ділянок гри: з малим навантаженням (від п'яти до десяти рішень на один період); із середнім навантаженням

(від десяти до двадцяти рішень); з великим навантаженням (більше двадцяти рішень за один період).

5. За реальності ігор: реальні, умовні, абстрактні.

6. За режимом часу: з реальним режимом, з нереальним режимом.

7. За характером ігор: навчальні, дослідні, науково пізнавальні.

До таких ігор ставляться наступні вимоги: забезпечення відповідності ділової гри навчальної мети; ідейність, науковість; ретельна і всебічна організаційно-методична підготовка гри; оперативність гри; достовірність обговорюваних явищ (якщо гра реальна); діловитість; забезпечення активності учасників; відповідність рівня підготовки учасників гри [23].

Для ділової гри на матеріалі іноземної мови характерні певні ознаки, такі як: імітаційне моделювання, яке відтворює реальну іншомовну обстановку з реалізацією конкретних соціальних і професійних ролей; наявність ситуації професійної комунікативної взаємодії на основі сценарію гри і рольових завдань; реалізація цілей гри в ланцюжку вирішення взаємопов'язаних задач комунікативного характеру; проблемний характер і повторюваність відтворюваних ситуацій [41, с. 15].

Педагогами та психологами висувається ряд вимог до ділових ігор: необхідність стимулювати мотивацію навчання, викликати в учнів інтерес і бажання добре виконати завдання; проводити гру на основі ситуації, що відповідає реальній ситуації професійного спілкування; необхідність якісної підготовки з точки зору як змісту, так і форми; створення доброзичливої, творчої атмосфери, що викликає у школярів почуття задоволення, радості. Чим вільніше відчуває себе учень у діловій грі, тим ініціативніше буде він в спілкуванні; активне використання мовного матеріалу, що відпрацьовується в процесі ділової гри, а також уміння вчителя встановити контакт з учнями [2, с. 275]. Під час гри учнів не слід переривати, бо це порушує атмосферу спілкування.

Виправлення слід робити тихо, не перериваючи промови учнів, або робити це в кінці уроку [29, с. 27].

Н. Герасимова та Т. Бочарова зазначають, що для ефективної організації діяльності в ході ділової гри необхідно дотримуватися деяких умов, а саме: умови, які стосуються педагогічному супроводу і умови, які стосуються програмно-методичного забезпечення [11; 6].

Тож, підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що використання ділових ігор дає можливість відтворення ситуацій міжкультурного спілкування і ситуацій реальної професійної діяльності, що сприяє формуванню комплексу знань і умінь для вироблення тактики і стратегії спілкування з метою вирішення професійних комунікативних питань.

У нашій роботі слідом за Н. Герасимовою ми визначаємо ділову гру як процес відтворення предметного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності, моделювання систем відносин, характерних для конкретної корпоративної культури. Також відмітимо, що нами було обрано наступні типи ігор для подальшої роботи: ігри відкриті з обмеженням часу, навчально-пошукові з бальною оцінкою всіх, хто був включений до гри, імітаційні. Також залучено елементи галузевих та функціональних ігор.

На сьогодні методичним стандартом є комунікативно–орієнтоване навчання іноземних мов, успішність оволодіння якими визначається ступенем відповідності навчальної комунікації умовам природного спілкування. Дана вимога безсумнівно найбільшою мірою втілюється у грі, котра дає можливість вчителю змодельовати ситуацію реальної діяльності та комунікації.

Тож, виходячи з таких можливостей ігор, котрі застосовуються вчителем на уроках навчання іноземних мов, зазначимо, що саме на завершальному етапі середньої школи вони, звичайно у відповідності до програми, матимуть за головну мету розвиток іншомовної комунікативної компетенції. Остання ж дасть можливість майбутнім

молодим особам вільно відчувати себе у ситуаціях навчальної, соціально-побутової, культурної чи професійної діяльності при комунікативній взаємодії.

Ділова гра, як і будь-яка інша рольова гра, передбачає наявність трьох етапів: підготовчого, проведення гри, котрий включає етап пояснення та власне гри), контролю [21, с. 27].

Розглянемо дані етапи на прикладі гри для восьмикласників «*TV talk show*».

На початковому етапі, під яким розуміється попередня робота вчителя та учнів, вчителем було сформульовано тему (власне «*TV talk show*»), а також проведено формулювання проблеми; здійснено відбір і повторення необхідних мовних засобів; уточнено статусно-рольові характеристики персонажів; проаналізовано те, які мовні наміри (запит інформації, вираз згоди / незгоди, аргументація власної думки) знадобляться учням в процесі гри; також на даному етапі відбувається підготовка атрибутів гри (завдання на інтерактивній дошці, мікрофони, теки з документами за темою гри, картинки з різними містами на них) та уточнення мети гри (розвиток умінь говоріння, виховання толерантності та формування вмінь оперативного реагування на фрази-запити, використання лексичного словника) і планованого кінцевого результату (вміти знаходити вихід із імпровізованої ситуації, використовувати лексику з теми гри у відповідності до ситуації).

Деякі мовні конструкції із запиту інформації, виразу згоди чи незгоди й аргументації власної думки представлено нижче:

Giving your opinion - In my opinion..., From my point of view..., The way I see it... If you ask me..., I'm convinced that..., It seems to me that.

Asking for opinion – What is your opinion? What do you think about it? What is your point of view? Would you like to say something about it? What is your attitude to this problem?

Agreeing with an opinion – I quite/completely/entirely agree, That`s right, That`s exactly how I see it, I couldn`t agree more, Yes, indeed.

Disagreeing with an opinion – I don`t quite agree there, I can`t agree, I`m afraid, I`m sorry I can`t agree, That`s one way of looking at it, but, You don`t really mean that, do you?

Безпосередньо грі передуює й вибір її типу. Так, у даному випадку гра буде відбуватися протягом одного уроку в чітко обмежених часових проміжках на інтерв'ю та ситуацію, котра відбувається на телебаченні з елементами функціональних ігор. Також на даному етапі у відповідності до типу ігри вчителем надається перелік ролей для учнів (*the host of the TV talk show, the TV talk show`s own correspondent, a local resident, a Green party activist, the owner of the factory, the owner of the factory, the manager on the farm, an ecologist and an invited expert*), або ж вони обирають їх самостійно, за умови постійності даної ролі для кожного з уроків, а також забезпечується наявність легенди як біографічних характерологічних відомостей, що визначають поведінку людини в грі [21, с. 31].

Невід'ємною частиною підготовчого етапу є також наявність ситуації, що вказує на умови здійснення дії, описує дії, які належить зробити, і завдання, яке слід вирішити. Дія і завдання можуть бути простими і складними для виконання, тому і комунікації партнерів буде або простими, і складними за змістом, і за використання мовних форм.

Наступним етапом є пояснення правил як під етап проведення ділової гри, котре починається із повідомлення учителем завдань та правил даної гри, демонстрації зразку виконання дій.

Такий етап як проведення гри передбачає сам процес, котрий передуює формуванню в учнів іншомовної компетентності в говорінні. Головними характеристиками даного етапу є невизначеність, котра виражається у непередбачуваності розвитку або результату гри, залученість всіх учнів класу, прояв ініціативності та винахідливості в

процесі гри, так як алгоритми та ситуації неможливо заздалегідь спрогнозувати.

Тобто, на даному етапі відбувається активізація розумової діяльності учнів, прояв їх здібностей та схильностей, що виражається в інтересі до того чи іншого аспекту проблеми, котра аж місяцем в грі. В ході гри вчитель по можливості корегує її хід, залишаючись при цьому пасивним учасником, так як в цілому гра має проходити в умовах заздалегідь складеного сценарію. Сценарій у даному випадку виступає базовим елементом ігрової діяльності, котрий містить опис у словесній та графічній формі предметного змісту, вираженого в характері і послідовності дій гравців та вчителя [21, с. 35].

Етап контролю (аналізу та узагальнення результатів) має на меті підведення підсумків того, чого було досягнуто в ході гри, що вийшло краще, або ні та як над цим слід працювати, проведення паралелей між імітованою та справжньою ситуацією, у сфері якої відбувалось розігрування ролей. Починати даний етап доцільно з позитивних моментів, поступово переходячи до недоліків. В деяких випадках оцінювання результату відбувається вчителем із залученням контролерів з метою формування в учнів навичок самооцінки. Наголосимо, що етап контролю може бути проведений або ж відразу по завершенню гри, або ж на наступних уроках в залежності від складності гри. В даному випадку етап контролю проводиться відразу по закінченню гри, так як ситуація, котра підлягала обігруванню зацікавлює учнів й створює сприятливі умови для обговорення та рефлексії з подальшим аналізом участі кожного з гравців і його оцінки [39, с. 52-59].

Тут слід зазначити, що якщо гра була успішною і учні отримали задоволення від застосування своїх знань на практиці, то почуття задоволення може зникнути в разі докладного аналізу кожної незначної помилки на тому ж уроці. Психологічно більш підходящою роботою,

наступного відразу ж після гри, є обмін думками про її успішності, про труднощі і найбільш вдалих моментах.

Слід зазначити, що у випадках пасивності учнів в грі для викладача доцільно використовувати систему оцінювання. Вона забезпечує формування ігрової, пізнавальної і професійної мотивації учасників ділової гри. Найбільш ефективна бальна система оцінок індивідуальних і групових результатів після закінчення ігрового процесу [21, с. 38]. Однак необхідно зауважити, що вона має свої недоліки. Підкреслюючи, а тим більше оцінюючи особистий внесок кожного учасника в загальний результат гри, вчитель ризикує настільки посилити індивідуальні мотиви, пов'язані з самоствердженням, і тим самим настільки послабити діяльні мотиви, що це повністю блокує ігровий процес.

Для учнів середньої школи, а саме 8-х класів розроблені ділові ігри різного спрямування, серед яких важливе місце займають ігри з навчання прав людини, екологічної та економічної спрямованості, профорієнтаційні та ігри для розвитку функції самореалізації особистості. Однак ці ігри не застосовуються під час навчання іноземної мови. Так, існуючі ділові ігри з урахуванням умов навчання іноземної мови в середній школі припускають організацію мовного спілкування по штучно відтворених ситуацій виробничо-професійного (навчального) характеру. Таким чином, виходячи з даного положення, нами було розроблено систему вправ з формування в учнів 8-х класів комунікативної компетентності в говорінні засобом ділової гри.

Так як методика організації та успішне проведення ділової гри вимагають докладного структурування всіх її елементів, то зазначимо її структуру: 1-й блок – організаційно-методичний, котрий включає змістовну організацію вчителя до проведення уроку із застосуванням ділової гри, а, відповідно, передбачає визначення цілей (ігрових та

навчальних), сценарію гри, лексико–граматичного матеріалу, правил та робочих матеріалів для учасників гри.

2-й блок – підготовчий – включає: виконання відповідного комплексу вправ та доігровий брифінг. Комплекс вправ передбачає підготовку учнів до участі в дискусії (розвиток навичок оперування конкретним, тематичним мовним матеріалом, котрий відноситься до даної гри (структури, мовні зразки, слова)) і розвиток у них відповідних дискусивних умінь, які їм знадобляться в процесі гри. Мета вправ, що передують грі полягає у психологічній, інформаційній та мовній підготовці учасників гри до правильного виконання своєї ролі, вживанні в неї, обдуманий, обґрунтований, рольовий та мовній поведінці в грі і взаємодії з іншими учасниками гри.

В процесі доігрового брифінгу учасникам гри роз'яснюються правила і хід ділової гри, вони знайомляться зі сценарієм і з соціально–психологічними характеристиками ролей. На цьому етапі формуються ігрові команди (групи). Число команд залежить від характеру і змісту гри (відповідно до сценарію).

3-й блок – це власне ділова гра, котра розгортається у групових скоординованих діях, що, у відповідності до сценарію, передбачають ускладнені завдань. Ділова гра починається зі вступного слова вчителя, в котрому озвучується мета гри на кожному її етапі. Відбувається також формуванні груп та вибір місця їх дислокації, після чого учасникам кожної з груп роздається завдання, на виконання якого виділяється певний приводе часу від 15 до 20 хвилин. В процесі підготовки відбувається обмін думками, обговорюється і приймається колективне рішення. Під час роботи груп група експертів готується до оцінки відповідей учасників у відповідності до розробленої шкали оцінки, схваленої більшістю учасників групи експертів.

Учителю в цьому випадку надається роль того, хто стимулює і направляє дискусію, уточнює умови, пропонує нові обставини, стимулює

реакцію співрозмовників, підтримує різні точки зору, заперечує, нагадує, просить щось уточнити, підводить підсумки дискусії і т. д. Після дискусії група експертів обговорюють і оцінюють роботу груп і виявляють групу–переможницю.

4–й блок – постігрової брифінг, передбачає розбір і аналіз гри, що полягає у рефлексії всіх учасників гри, озвученні власних переживань та аналізі учителем іншомовної поведінки кожного учасника, якісних та кількісних характеристиках іноземної мови.

Виходячи із вищевикладених теоретичних аспектів та базових принципів проведення ділової гри у середній школі, зазначимо, що нами було розроблено систему вправ із формування в учнів 8–х класів іншомовної компетентності у говорінні, котра включає комплекс вправ для навчання реплікування (підготовчі) та вправи для навчання цілісних діалогів (основні). Головна мета використання вправ нижчого рівня, котрі включають підготовчі вправи та завдання полягає у формуванні комунікативних навичок встановлення контакту, актуалізації уже наявних знань з теми, вживати репліки для пояснення нюансів по книгах, швидко реагувати та репліки співрозмовника та уточнювати, перефразувати й підтверджувати інформацію. Такі підготовчі вправи можуть використовуватися як на першому уроці з використанням ділових ігор, так і на наступних у якості розігрівачих. Вправи для навчання цілісних діалогів використовувалися для відпрацювання різних комунікативних функцій, котрі реалізуються у ситуативному та змістовному зв'язку у рамках однієї розмови (бесіди) з усією непередбачуваністю ситуацій, що в ній моделюються. Тобто, вправи з реплікування є основою, своєрідною базою для того, щоб у вправах вищого рівня відбувається комунікація із застосуванням всіх можливих форм відповідей та надання інформації, а ділова гра проходила у повному включенні всіх учасників.

Таким чином, аналізуючи вищевикладене, зазначимо, що до головних етапів проведення ділових ігор у середній школі відноситься підготовчий етап, етап проведення гри та контролю. Максимальна ефективність даного виду проведення навчально-виховної діяльності забезпечується підготовкою вчителя та учнів, повторенням та узагальненням з учнями специфічних особливостей професії, озвученням мети та змісту гри.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР У 8 КЛАСІ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ГОВОРІННІ

2.1. Вправи для навчання комунікативної компетентності в учнів засобами ділової гри

Нами було розроблено тематику ділових ігор для 8 класу з урахуванням тематики, затвердженої у «Навчальній програмі з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи».

Серед основних ігор можемо виділити наступні:

1. «Розповідь вчителя про британську фірму». Мета: формування лексичної компетентності, навчання оперативного розвитку вмінь монологічного та діалогічного мовлення, розширення кругозору учнів, вихованні інтересу до активного відпочинку.

2. «Прес-конференція англійських ділових партнерів з журналістами». Мета: розвиток іншомовної комунікативної компетентності в говорінні.

3. «Поїздка до Києва» - мета якої створення логічних, послідовних висловлень в учнів, формування знань діалогічного мовлення; поглиблення вмінь зі створення логічних висловлювань.

4. «Лист партнерам» - мета вправи полягає у її комунікативній функції, розвитку навичок як граматичного так і лексичного мислення та відтворення слів.

5. «Зустріч делегації» - мета якої ознайомлення з новими лексичними одиницями в англійській мові.

6. «Стінка на стінку» - мета вправи полягає у формуванні компетентності у говорінні.

7. «Ким хочете стати» - мета полягає у розвитку говоріння як в

монологічній формі так і в діалогічній.

Вправа 1

Мета: формування лексичної компетентності.

Тип вправи: підготовча, усна.

Режим виконання: групова вправа.

Інструкція: *Ladies and gentlemen, we are going to have an unusual lesson today. "English is the language of communication in business and in life". Look at the screen and say what problems we are going to discuss today. So, as you see, we'll speak about business relations between two companies.*

Введення в мовну ситуацію. Розповідь вчителя про британську фірму. Представлення співробітників даної компанії.

The problems of the environment are vital nowadays. The development of new technologies brings a lot of harm to people. That's why it is clear that using purifying installations at the plants and factories is quite necessary. Thus, The Ukrainian Chemical Works Company invited British specialists in purifying installations to discuss their business relations.

Очікувані дії учнів: *T: Today we will discuss the concept of business meetings.*

M: Today we will hear a story about how a business will be created.

A: Today we will understand how business meetings should be conducted.

Вправа 2

Мета: формування компетентності в говорінні.

Тип вправи: підготовча, усна.

Режим виконання: групова вправа.

Інструкція: Проілюструємо прес-конференцію англійських ділових партнерів з журналістами. Ваше завдання – дати відповіді на питання журналістів.

President: Our firm can do survey, design and construction work. We have a lot of partners in different countries and we are ready to speak about the services our company provides. Ask your questions, ladies and gentlemen.

A: When was your company set up?

B: Is it engaged in foreign trade?

C: What projects have you done yet?

D: What are the deadlines in your projects?

Очікувані відповіді: *K: my company started 3 years ago.*

O: I and my partners are engaged in the production and sale of heavy industry.

C: In my free time I have an environmental project that envisages positive changes in both humanity and the world as a whole.

Учні виконують декілька вправ, щоб краще розуміти хід подальшого уроку. Такі вправи націлені на логічне сприйняття інформації та логічну побудову речень. Такі вправи мають на меті розвиток комунікативної компетентності, та існують засобом щодо розвитку говоріння в учнів.

Вправа 3

Мета: формування компетентності в говорінні.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, творча репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Інструкція: напишіть листа, після чого обговоривши найважливіші питання.

President: We've got a letter from our potential customers in Ukraine.

T: Let's read and discuss the letter.

P1: What does that chemical plant produce?

P2: Where is it situated?

P3: What are they going to construct?

P4: What kind of work do they want British partners to fulfill? ...

Очікувані відповіді учнів:

This is a type of business letter that can be used to notify a person or group of people about an upcoming event. Such organized actions include: exhibitions, scientific conferences, presentations, seminars, parties, anniversaries.

If the invitation concerns a formal meeting, it is issued according to all the rules of writing a business letter.

This message begins with the destination. This can be the name of the company, the name of the head or an individual.

Subject: substantively and in essence. In this case, it is an "Invitation". Or the address: "Dear colleagues".

The text of the letter informs about the following:

name of the event;

the purpose of its holding;

date, time and place of proceedings;

contacts of the organizer for gathering additional information;

phone number or website address, if pre-registration is required.

All participants are warned about the event in advance to give time for its preparation and to arouse interest in it. If the meeting involves a program, it must be presented. This will add content and seriousness to the sending company.

Reputable companies compose letters of invitation on letterheads with the obligatory signature of the director or authorized person (preferably in 2 copies). They then go through the registration procedure and are sent to specific recipients.

Висновок: обираючи правильний варіант написання листа, учні мають змогу підготуватися до підсумкового оцінювання та підвищити свій рівень навичок говоріння. Вправа спрямована на автоматизацію учнями розуміння структури речень та їх конструкцій.

Вправа 4

Мета: формування компетентності в говорінні.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, творча репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Інструкція: Діти. Ми маємо обговорити поїздку в Київ і передбачуваний план візиту. Після чого нові слова маємо записати у словник.

Очікувані відповіді учнів:

T: When people go on a trip to another country, they try to read something about the country they are going to visit or speak to people who have been there. What do you know about Ukraine?

P1: I think, everybody knows that Ukraine is a beautiful country in the world.

P2, P3. I think it's very important to get to know the country you have to travel to.

In my opinion, it is better to first learn about the country from the local population.

T: What do you know about Kiev, the capital city of Ukraine?

P4. I know that Kyiv has many sights.

P5. Kyiv is a rather rich city that develops every year.

T: What places of interest are you planning to visit in Ukraine? ...

We wish you good luck and success in your business. Have a nice trip!

Вправа 5

Мета: формування компетентності в говорінні.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, творча репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Інструкція: Діти. Ми маємо велику місію та завдання. Підготувати українських партнерів до зустрічі делегації з Великобританії. Скласти програму перебування британської сторони в Києві і її обговорення з генеральним директором.

Очікувані відповіді учнів:

Manager: The delegation will spend four days in Kiev. Our specialists have prepared the programme of their stay.

1st day - Meeting of the delegation.

2nd day - Discussing terms of delivery, delivery dates and guarantee period.

3rd day - Sightseeing tour about Kiev.

4 th day - Discussing terms of payment and ensurance and signing the contract.

Висновки: До якостей лексичних навичок, характерних для навчання цієї вправи відносять автоматизованість, тобто низький рівень напруженості, достатня швидкість виконання дії, плавність; гнучкість, тобто можливість функціонування навичку в нових ситуаціях спілкування на новому мовному матеріалі; свідомість, тобто здатність до самоконтролю та самокорекції; стійкість, міцність.

Учні розмовляють про місто та майбутнє підписання контракту. Спілкуються про обмін досвіду між країнами та плекають надії про подальшу співпрацю.

Вправа 6 «Стінка на стінку».

Мета: формування компетентності в говорінні.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, творча репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: Група ділиться на дві команди, вони шикуються обличчям один до одного, утворюючи як б дві «стінки». Одна команда може задавати хором питання, а інша хором відповідати. Інший варіант цієї гри - завдання виконується окремо парою грають з різних команд. Самі завдання можуть бути різними, наприклад: «Запитайте і здогадайтеся».

Очікувані відповіді учнів: Учні однієї команди загадують, що вони будуть робити сьогодні ввечері. Учасники другої команди ставлять запитання:

Will you be watching TV tonight? - No, we will not watch TV;

Are you going for a walk tonight? - No, we will not walk, etc.

If the second team guessed, they get a point, if they did not guess, they ask:

What will you do today? - Today we will play football.

Висновки: відпрацювання питальної інтонації і питальних конструкцій.

Вправа 7 «Ким ви хочете стати / працюєте?».

Мета: формування компетентності в говорінні, відпрацювання лексики.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, творча репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: учитель повинен по черзі ставити запитання учням. Той, хто відповідатиме обгрунтованіше та відповідно до граматичних та лексичних конструкцій, призводить до покращення рівня успішності учнів.

Очікувані відповіді учнів:

Учасник першої групи запитує: *Who do you want to become / work for? The participant of the second group does not answer the questions, but plays a pantomime, showing the actions typical of a representative of this profession. The task of the first team is to guess the intended profession.*

Висновки: Говоріння в іноземній мові забезпечує усне спілкування в діалогічній і в монологічній формі, як і будь-яка інша діяльність, акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба, предмет це думки того, хто говорить, продуктом є

висловлювання діалог або монолог і результат, що може бути виражений за допомогою таких вправ.

Вправа 8 ««*What time is it?*»».

Мета: формування компетентності в іноземній мові, відпрацювання граматично правильного оформлення конструкцій.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: *In this game you will need props - a map of the Earth with time zones and a set of cards with time. Game conditions: I take the time cards and say: It's 12 o'clock in Ukraine now, and what time is it in Paris? The one who will calculate the Paris time faster and name it. Get a point. The student with the most points wins.*

Висновки: вправа сприяє приведенню до автоматизації навички учнів щодо розуміння часових форм та правильності їх вживання, побудови речень в англійській мові. Вправа сприяє підвищенню уваги учнів, закріпленню матеріалу.

Вправи для навчання монологічного мовлення полягають у тому, що:

1. Мовленнєві завдання для реалізації монологу-повідомлення передбачають здійснення таких мовленнєвих дій:
 - *report factual information (Who? What does? Which / which / which / which? Why?), Combining sentences in a logical sequence.*
2. Мовленнєві завдання для реалізації монологу-розповіді передбачають здійснення таких мовленнєвих дій:
 - *tell about yourself (your friend, school, city / village, etc.),*
 - *to express their opinion, their assessment.*
3. Мовленнєві завдання для реалізації монологу-опису передбачають здійснення таких мовленнєвих дій:
 - *describe nature, city / village, appearance, etc., using words and phrases that mean qualities (good / evil, long / short, high / low, etc.).*

4. Мовленнєві завдання для реалізації монологу-міркування/переконання передбачають здійснення таких мовленнєвих дій:

- *to convince the interlocutor of something,*
- *provide evidence for or against a certain action / facts,*
- *to motivate the interlocutor to certain actions.*

Таким чином, вивчаючи іноземну мову, спочатку потрібно приділити увагу вивченні фонетики, яка є основою формування правильного сприйняття та вимови лексичної системи.

Лексична особливість правильного мовлення визначається наявністю в учнів низки лексичних мовленнєвих навичок, які відповідають різним видам діяльності: читання, письмо, аудіювання, розмовна та розповідна мова. Для вільного володіння англійською мовою в учнів слід сформувати певні види лексичних навичок за допомогою розробленим нами вправ.

2.2. Система вправ для навчання діалогічного мовлення у восьмикласників

Перейдемо до більш детального аналізу системи вправ з реплікування та навчання діалогічного мовлення за темою «*Trip to the Library*». Першопочатково учнів класу було розділено на бібліотекарів, контролерів та відвідувачів. Учні отримують інформацію про те, що події гри відбуваються у старовинній Бодліанській бібліотеці – бібліотеці Оксфордського університету, яка є однією з найстаріших у світі.

Перша гра називається «*Once in the Library*» та відповідає уроку «*Trip to the Library*» з навчальної програми школярів 8 класів.

Наступним етапом було повторення вивченої лексики з теми ділової гри у вигляді мозкового штурму (*Brainstorm*): учитель задає темп

роботи та записує всі слова з теми на дошці, структуруючи їх по колонках, позначаючи основні розділи теми (*genre, a process of making a book, writers*). Також на цьому етапі проходило ознайомлення з репліками та типовими діалогічними одиницями, котрі частіше за все використовуються при обговоренні будь-якого питання (вираження думки, погодження чи непогодження із співбесідником, запит думки тощо):

Giving your opinion:

In my opinion

From my point of view

The way I see it

If you ask me

I'm convinced that

It seems to me that

Ознайомлення та закріплення представлених діалогічних одиниць передує озвученню основної думки уроку у вигляді відео-повідомлення одного із учнів (заздалегідь представленого як керівника бібліотеки) із закликанням бібліотекарів Бодліанської бібліотеки створити масовий захід в ній:

Once in the library

You are the librarian of the oldest library, the Bodleian Library. You need to create a mass event, defining its name, purpose and essence. Prepare a plan for the event and its course. In addition, a book exhibition should be organized.

Саме після цього починалася гра із формування пар учнів та закріпленням ролей шляхом роздачі карток з описом ролей.

Students A – Men Librarians. You have decided to organize a library in the Bodleian Library. You failed to convince your colleagues of this. They would like to have a book party. Justify your opinion.

Students B – Women Librarians. You have decided to organize a book party at the Bodleian Library. Your colleagues are against. Justify your opinion.

Students C – visitors. You are attending an event at the Bodleian Library. Ask librarians if it is difficult to organize an event, determine the theme and style, choose an idea.

Протягом 5–6 хвилин відбувалося вивчення карток із закріпленими ролями та розпочалася ділова гра із використанням лексики уроків та наданих типових діалогічних одиниць по заданим вправам, представленим нижче.

Окрім ролей–опонентів перед учнями стояла задача скласти план заходу.

Task 1. «Plan of action». Formulate and voice the purpose of the event, the age of the visitors, the main stages of the event and those responsible for each stage.

Words and expressions characteristic of this stage, for example:

- «I am very pleased to meet you, Mr. ...»
- «I am thrilled to meet you...»
- «I'd like to take you through today's»

Agenda»

- «I am very glad to be involved»
- «I suggest we get under way»

2) Discussion of the problem. At this stage, the following steps take place: a description of the problem, a joint search for ways to solve it.

Frequently used phrases for of this stage:

- «I suggest we should focus on...»
- «Let's keep our objectives in mind»
- «We've encountered the problem with... ”
- «We have to move forward»
- «Don't be nervous»

– «*It's hardly good news I am breaking*»

– «*We need to solve the problem*»

Task 2. «The course of the event». Name the event, reveal the form, duration and design of the event, equipment and props, as well as the books you will tell about.

Task 3. «Organization of a book exhibition». Suggest the concept of a book exhibition: tell us about the purpose, location and name, means of design.

Reaching an agreement. At this stage, the parties are discussing all «for» and «against» the proposed solutions / solutions to problems, suggest new ways and means and, finally after all, come to a consensus. Frequently used phrases for of this stage:

– «*We think we've got the correct one formula, but let's hear what you have to say*»

– «*We think that another approach would be more successful*»

– «*We really do think that it's too risky an approach*»

– «*Is everyone happy with that?*»

– «*We can understand why you want to do it the way you proposed*»

Наприкінці ділової ігри кожному з учасників, незалежно від ролі, чи то контролер (допомагаючий учителеві в оцінці), чи то відвідувач, чи то бібліотекар або ж керівник бібліотеки було надано чек-лист, котрий необхідно було заповнити та озвучити (Додаток Б та Додаток В). В такий спосіб було зроблено рефлексію та оцінку набутих знань, засвоєних реплік та лексико-граматичного матеріалу.

Наведемо декілька прикладів вправ, які можуть використовуватися на уроках іноземної мови в якості ділової гри:

Вправа 1 «*Опитування населення*».

Мета: формування компетентності в іноземній мові, відпрацювання граматично правильного оформлення конструкцій. Закріплення вивчених мовних зразків.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: Всі учасники групи отримують завдання зібрати деякі відомості у присутніх. Тему визначає вчитель, в залежності від того, які мовні формули закріплюються.

Очікувані відповіді від учнів:

A) «*Acquaintance*»

- *names of students and their relatives;*

- *age of students;*

- *number of brothers and sisters;*

- *professions of family members, etc.*

B) «*Transport*»

- *What kind of transport do you prefer?*

- *How many times a day do you have to travel?*

- *How much money do you spend on travel?*

C) «*In city*»

- *What is the name of your hometown?*

- *where is it located?*

- *What is it?*

- *What is in your city?*

- *your favorite place in your hometown? etc.* [17, с. 2]

Висновки: в ході роботи використовувалася така вправа, яка будується на тісній взаємодії педагога та учнів. Ця робота призначена як для кожного члена групи, так і для всього класу. Вправа спрямована на автоматизацію вживання мовних конструкцій.

Вправа 2 «*Who knows more?*».

Мета: формування компетентності в іноземній мові, відпрацювання правильного оформлення мовних конструкцій. Закріплення вивчених мовних зразків.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція:

Вчитель показує заздалегідь підготовлені вивіски різних установ і задає питання. Учні повинні правильно відповісти на питання, за кожну правильну відповідь дається очко. Той, хто набрав найбільшу кількість очок, той і перемагає.

A) Тема «*Shop*» Викладач показує вивіски магазинів:

«*Vegetables Fruits*»,

«*Clothes*»,

«*Bakery*»,

«*House of Shoes*»,

«*Products*»,

«*Supermarket*»,

«*Gifts of Nature*»,

«*Economic*»,

«*Stationery*».

- *What can you buy in these stores?*

- *What actions does the seller perform during the day?*

- *What does a buyer do when he wants to buy different goods?*

B) Theme «*Rest*»

Викладач показує назви місць, куди можна поїхати відпочивати: «*Sports camp*», «*Park of culture and rest*», «*Club of animal lovers*», «*Camp of climbers*», «*Tourist base*» [33].

- *What types of recreation do you know?*

- *Name the types of sports recreation;*

- *What recreational activities do you know?*

- *How do they rest in different places?*

C) Тема: «*Cafe. Restaurants*»

On the signs are the names of restaurants: «Children's Cafe», «Burger», «Pizza», «Two Georgians», «Croissant», «Japanese Mom».

- *What dishes can you try in these restaurants?*

- *What does a chef, waiter, bartender do in a restaurant?*

- *Name the dishes of the vegetarian menu, what products are included in them?*

- *which kitchen do you prefer?*

- *how to make an order in a cafe / restaurant?*

Висновки: Після перевірки закріпленого матеріалу учні показують свою готовність до подальших екзаменів та що найважливіше – жагу до знань. Вправи сприяють закріпленню мовної компетентності, вивчення нових форм вживання дієслів, закріплення нових знань, повторення часів в англійській мові.

Вправа 3 «*Who knows more?*».

Мета: формування компетентності в іноземній мові, відпрацювання правильного оформлення мовних конструкцій. Закріплення вивчених мовних зразків.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: *Look at the picture and in pairs complete the dialogue by choosing the right word in each line.*

Очікувані запитання в учнів.

A: Where do you think the picture was taken?

B: In a hospital. / At a school.

A: What can you see in the picture?

B: I can see a woman outing a plaster on a boy's finger. / I can see a teacher talking to one of her pupils.

A: When was the last time you saw you doctor? / When was the last time you talked to your teacher?

B: Two months ago.

** Use the lines from the given dialogue and in pairs work with another picture.*

Висновки: вправа спрямована на автоматизацію навичок в учнів до вживання сталих виразів. Вправа являє собою груповий характер, з безпосереднім контролем вчителя. Завдання дають можливість учням бути підготовленим у мовних питаннях.

Вправа 4 «Для навчання діалогічного мовлення».

Мета: формування писемних навичок в іноземній мові, відпрацювання правильного оформлення мовних конструкцій. Закріплення вивчених мовних зразків.

Тип вправи: підготовча, комунікативна, репродуктивна.

Режим виконання: групова вправа.

Контроль: поточний.

Інструкція: *In pairs change the italicized words in the given dialogue, using the prompts on the board*

Очікувані відповіді учнів. *In the morning, eat breakfast, go to school, I have 6 lessons a day, wake up in the morning, go to work immediately.*

A: What do you do in the evening?

B: In the evening I usually watch TV and then go to bed.

A: How many hours do you sleep a night?

B: I usually sleep 8 hours each night. And when do you go to bed?

A: I go to bed at 8 o'clock and go to sleep immediately.

- *Complete this dialogue with your partner.*

Цю вправу також можна віднести до групової форми виконання. У навчанні говоріння ділові ігри дають можливість моделювати типові виробничі ситуації, в ході яких її учасники ведуть напружену розумову роботу, колективно шукають оптимальні рішення, використовуючи теоретичні знання і власний практичний досвід.

Отже, нами в ході виконання кваліфікаційної роботи розроблено систему вправ з формування іншомовної комунікативної компетентності школярів середньої школи. Дана система вправ розроблена в рамках ділової гри, котру можна класифікувати за рядом ознак. Так, гра відноситься до таких, що мають обмежений час, оцінку кожного з гравців та команди в цілому, а також характеризується як відкрита та навчальна. Зазначимо, що система вправ стосувалася повторення *Future Simple Passive Voice* та реалізовувалася в рамках уроку «*Book and Writers*». Вправи було підібрано за рівнем складності та у відповідності до рівня підготовки учнів, до яких було включено ряд вправ на повторення лексичного матеріалу, поповнення лексичного словника учнів, вправи зі створення та обігрування уявних ситуацій згідно із закріпленими ролями.

ВИСНОВКИ

На основі теоретичного аналізу психологічної літератури зазначимо наступне:

Комунікативна компетентність у нашій роботі, слідом за О. Корніякою, розглядається як складно організоване, внутрішньо суперечливе поєднання комунікативних знань і вмінь, що відображають цілі та результати здійснюваної суб'єктом спілкування комунікативної діяльності.

Грунтуючись на дослідженні Б. Шпітсберга і В. Купаха, у структурі комунікативної компетентності виокремлюємо знання, вміння та мотивацію як основні структурні компоненти. Під знаннями розуміється особистості усвідомлювати те, яка комунікативна поведінка адекватна тій чи іншій ситуації, під уміннями – здатність реалізовувати цю поведінку у певних ситуаціях, а під мотивацією – бажання ефективної та компетентної комунікації.

Ділова гра нами тлумачиться як процес відтворення предметного та соціального змісту майбутньої професійної діяльності, моделювання систем відносин, характерних для конкретної корпоративної культури. Зазначимо, що для реалізації підібраної системи вправ з формування іншомовної комунікативної компетентності в говорінні нами відібрано такі типи ігор: відкриті з обмеженням часу; навчально-пошукові з бальною оцінкою всіх, хто був включений до гри; імітаційні. Також залучено елементи галузевих та функціональних ігор.

Основними етапами проведення ділових ігор є наступні: підготовчий етап; етап проведення гри, котрий включає етап пояснення та власне гри; етап контролю.

Нами розроблено тематику ділових ігор для 8 класу з урахуванням тематики, затвердженої у «Навчальній програмі з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із

поглибленим вивченням іноземних мов 5-9 класи». У рамках тематики нами запропоновано такі ігри для уроків англійської мови у 8 класі: гра «*My adventures with friends*», мета якої полягає у навчанні оперативного реагування в ситуаціях невизначеності, актуалізації вивченого матеріалу з теми «*Introduction*», виховання толерантності до оточуючих та відповідальності за свої вчинки й слова; гра «*TV talk show*», мета якої полягає в розвитку іншомовної комунікативної компетентності в говорінні; гра «*Trip to the Library*», метою якої є реплікування та навчання діалогічного мовлення за темою, а також активізація лексичного й граматичного матеріалу; гра «*I'm a famous singer*», метою даної гри є активізація лексичного словника учнів, навчання говорінню на публіку, активізація лексичного словника учнів, навчання говорінню на публіку; гра «*Scientific conference on education*» використовується з метою поглиблення вмінь зі створення логічних, послідовних монологічних висловлювань з опорою на запропоновані моделі, а потім без використання опор для активізації навичок говоріння за темою «*School life*»; «*My adventures in the UK*», яка реалізується з метою ознайомлення з новими ЛО теми, видатними місцями країни, формування вмінь діалогічного та монологічного мовлення, виховання інтересу до іноземної мови; гра «*My favorite activity*», мета якої полягає в поглибленні знань та розширенні лексичного словника для уроку «*Teenage Leisure*», розвитку вмінь монологічного та діалогічного мовлення, розширенні кругозору учнів, вихованні інтересу до активного відпочинку.

Також нами розроблено систему вправ з формування іншомовної комунікативної компетентності з говоріння для учнів 8-х класів. Дана система вправ включає вправи на збагачення лексичного запасу учнів, а також розвиток навичок говоріння. Серед основних ігор, які розроблені нами можемо виділити наступні:

1. «Розповідь вчителя про британську фірму». Мета: формування

лексичної компетентності, навчання оперативного розвитку вмінь монологічного та діалогічного мовлення, розширення кругозору учнів, вихованні інтересу до активного відпочинку.

2. «Прес-конференція англійських ділових партнерів з журналістами». Мета: розвиток іншомовної комунікативної компетентності в говорінні.

3. «Поїздка до Києва» - мета якої створення логічних, послідовних висловлень в учнів, формування знань діалогічного мовлення; поглиблення вмінь зі створення логічних висловлень.

4. «Лист партнерам» - мета вправи полягає у її комунікативній функції, розвитку навичок як граматичного так і лексичного мислення та відтворення слів.

5. «Зустріч делегації» - мета якої ознайомлення з новими лексичними одиницями в англійській мові.

6. «Стінка на стінку» - мета вправи полягає у формуванні компетентності у говорінні.

7. «Ким хочете стати» - мета полягає у розвитку говоріння як в монологічній формі так і в діалогічній.

Побудова вправ передбачає об'єднання їх у ділову гру на основі теми «*Trip to the Library*». Першопочатково учням було надається можливість повторити лексико-граматичний матеріал, на основі котрого відбувається розвиток саме ділової гри із заданої тематики. Діалогічне мовлення учнів відбувається в ситуації близькій до реальності, а саме уяві себе на місці бібліотечних працівників (дві команди), задача яких полягала у створенні заходу в найстарішій бібліотеці світу, а завдання третьої команди передбачало проведення своєрідного інтерв'ю та використання *Future Simple Passive Voice* у мовленні.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні та практичній розробці системи вправ для проведення ділових ігор на старшому етапі навчання в загальноосвітній школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учебник для вузов. Москва: Аспект Пресс, 2000. 376 с.
2. Артяшина М. В., Журавська Л. М., Колесніченко Л. А. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. Київ: КНЕУ, 2008. 336 с.
3. Бельчиков Я. М., Бирштейн М. М. Деловые игры Рига: АВОТС, 1989. 304 с.
4. Бодалев А. А. Личность и общение. Москва: Международная педагогическая академия, 1995. 328 с.
5. Бокарева Н. В. Конструирование деловой игры как формы обучения студентов профессиональным коммуникативным компетенциям в образовательном процессе туристского вуза: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Москва, 2011. 27 с.
6. Бочарова Т. И. Комплексная деловая игра как средство формирования профессиональных навыков и функций специалиста: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Ставрополь, 2006. 26 с.
7. Буртовая Н. Б. Коммуникативная компетентность личности и социальнопсихологические факторы ее развития: на примере студентов – будущих педагогов–психологов : дис. канд. псих. наук : 19.00.01. Томск, 2004. 176 с.
8. Варзацька Л. О. Формування загальнонавчальних умінь як засіб досягнення цілей компетентнісної мовної освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія «Педагогічні науки». Луцьк, 2014. № 6. С. 4–12.
9. Вятютнев М. Н. Коммуникативная направленность обучения русскому языку в зарубежных школах. *Русский язык за рубежом*. 1977. № 6. С. 38–45.

10. Галаєвська Л. В. Діалогічна взаємодія як педагогічна і психологічна проблема. *Українська мова і література в школі*. 2014. № 6. – С. 9–12.
11. Герасимова Н. И. Деловая игра как средство профессиональной подготовки будущих переводчиков к корпоративной коммуникации: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Курск, 2011. 25 с.
12. Голуб Н. Б. Комунікативна компетентність сучасного учня старших класів : суть проблеми і шляхи її розв'язання. *Наукові записки*. Острог : Острозька академія, 2012. Вип. 22. С. 182–191.
13. Жуков Ю. М. Эффективность делового общения. Москва: Знание, 1988. 64 с.
14. Жуков Ю. М., Петровская Л. А., Растенников П. В. Диагностика и развитие компетентности в общении. Москва: Изд-во МГУ, 1990. 104 с.
15. Зимняя И. А. Ключевые компетенции как результативно–целевая основа компетентностного подхода в образовании: авторская версия. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 329 с.
16. Змиевская Е.В. Учебная деловая игра в организации самостоятельной работы студентов педагогических вузов: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2003. 20 с.
17. Казарцева О. М. Культура речевого общения: теория и практика обучения : учеб. пособие. Москва: Флинт, Наука, 1999. 496 с.
18. Корніяка О. М. Особливості розвитку комунікативної компетентності фахівців на різних етапах їх професійного становлення. *Психолінгвістика*: зб. Наук. Праць ДВНЗ «Переяслав–Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Переяслав–Хмельницький: ПП «СКД», 2011. №8. С. 33–45.

19. Корніяка О. М. Педагогічна діяльність і культура педагогічного спілкування. *Практична психологія та соціальна робота*. 2003. № 1. С. 38–43.
20. Красило А. И., Новгородцева А. П. Хрестоматия по педагогической психологии. М.: Международная педагогическая академия, 1995. 416 с.
21. Красовский Ю. Д. Мир деловой игры: (Опыт обучения хозяйственных руководителей). М.: Экономика, 1989. 175 с.
22. Куница В. Н., Казаринова Н. В., Погорьша В. М. Межличностное общение. Учебник для вузов. Санкт–Петербург: Питер, 2001. 544 с.
23. Ловчева Л.В. Деловая игра как один из активных игровых методов. *Научно–методический электронный журнал «Концепт»*. 2016. Т. 23. С. 42–46. URL: <http://e-koncept.ru/2016/56389.htm>
24. Ломов Б. Ф. Метрология и теоретические проблемы психологии. Москва: Наука, 1999. 423 с.
25. Максименко С. Д., Заброцький М. М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність і шляхи формування). Київ: Главник, 2005. 112 с.
26. Марецька Н. Компетенція чи компетентність: що ми формуємо у молодших школярів. *Початкова школа*. 2007. № 9. С. 6–9.
27. Межличностная коммуникация / под общ. ред. О. И. Матяш, В. М. Погорьша, Н. В. Казаринова и др. Санкт–Петербург: Речь, 2011. 560 с.
28. Митина Л. М. Профессиональная деятельность и здоровье педагога: Учеб. пособие. Москва: ИЦ «Академия», 2005. 368 с.
29. Мкртчян М.А. Становление коллективного способа обучения: монография. Красноярск, 2010. 139 с.

30. Носаченко І. М. Диференційований підхід до навчання учнів за допомогою ігрових методів: Наук.–метод. зб. / ред. Ничкало Н. Г. К.: НДІ педагогіки, 1992. 174 с.
31. Петровская Л. А. Общение – компетентность – тренинг. 2007. – URL: [http:// search.rsl.ru](http://search.rsl.ru).
32. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально–психологический тренинг. Москва: Изд–во МГУ, 1989. 216 с.
33. Петровская Л. А. Теоретические и методологические проблемы социально психологического тренинга. М.: Изд–во Моск. ун–та, 1982. 162 с.
34. Петровская Л. А. Тренинг сензитивности как школа рефлексии. *Психологические условия социального взаимодействия*. 1983. С. 47–59.
35. Петрушин С. В. Секреты открытого общения. Казань: Татарское книжное изд–во, 1994. 112 с.
36. Пономарев И. Б., Трубочкин В. П. Введение в специальность и обучение практического психолога ОВД. Москва: Академия МВД России, 1995. 31 с.
37. Прозорова Е. В. Педагогические условия формирования коммуникативной компетентности. *Мир психологии*. 2000. №2. С. 191–202.
38. Прозорова Е. В. Педагогические условия развития коммуникативной компетентности будущего учителя в процессе высшего профессионального образования. *Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat*. 1988. – URL:: <http://www.dissercat.com/content/pedagogicheskie-usloviya-razvitiyakommu-nikativnoi-kompetentnosti-budushchego-uchitelya-v-pr#ixzz34uL5fZD2>.
39. Романишина Л. М., Калаур С. М. Роль ділових ігор у процесі підвищення комунікативної компетентності студентів-психологів. *Педагогіка*. 2003. №4. С. 52–58.

40. Руденский Е. В. Социальная психология: Курс лекций. М.: ИНФРА–М; Новосибирск: НГАЭ иУ, «Сибирское соглашение», 1999. 224 с.
41. Самсонова А. Б. Влияние контекстной деловой игры на мотивацию иноязычного профессионального общения (неязыковой вуз): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Москва, 2006. 22 с.
42. Столяренко Л. Д., Смирнов С. А., Котова И. Б. Основы психологии. Ростов н/Д.: Феникс, 1995. 736 с.
43. Тімченко С. О. Критичне мислення: крок до комунікативної компетенції учня. *Вивчаємо українську мову і літературу*. 2011. № 19-21. С. 2–10.
44. Хазанова С. А. Компетентность конкурентоспособного специалиста по физической культуре и спорту: монография. М.: Академия Естествознания, 2010. 208 с.
45. Хруцкий Е. А. Организация проведения деловых игр: Учеб. Пособие для преподавателей сред. спец. учеб, заведений. М.: Высш. шк., 1991. 320 с.
46. Чебыкин А. Я. Проблема эмоциональной регуляции учебно–познавательной деятельности учащихся. *Вопросы психологи*. 1987. № 6. С. 42–47.
47. Черевко В. П. Формування комунікативної компетентності менеджера у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія». Київ, 2001. 27 с.
48. Яворська Ж. Ділові ігри та їх роль у підготовці сучасних фахівців. *Вісник Львівського університету*. 2005. №. 19. С. 241–246.
49. Spitzberg В. Н., Cupach W. R. Interpersonal communication competence. Beverly Hills, CA: Sage, 1984. 456 p.

REPETITION EXERCISES

1. The book ... sent tomorrow.
2. This encyclopedia ... written on time.
3. He ... invited.
4. The memoirs ... packed by him personally.
5. The book ... read.
6. ... my book ... sold out?
7. ... this event ... organized?

USEFUL VOCABULARY

benefit |'benɪfɪt| – користь

advantage |əd'vɑ:ntɪdʒ| – перевага

disadvantage |dɪsəd'vɑ:ntɪdʒ| – недолік

pros and cons |prɒz ənd kɒnz| – плюси та мінуси

to have an opportunity |hæv ən ɒpə'tju:nɪti| – мати можливість

to have a possibility |hæv ə ,pɒsɪ'bɪlɪti| – мати можливість

to have a chance |hæv ə tʃɑ:ns| – мати можливість

to provide a possibility |prə'vʌɪd ə ,pɒsɪ'bɪlɪti| – давати можливість

to give a chance |gɪv ə tʃɑ:ns| – давати можливість

to use for smth. |ju:z fɔ: ...| – використовувати для будь-чого

to help |help| – допомагати

it's convenient |kən'vi:nɪənt| – зручно

it's useful |'ju:sfʊl| – корисно

it's pleasant |'plezənt| – приємно

it's hard |hɑ:d| – складно

it's dangerous |'deɪndʒərəs| – небезпечно

it's great |gret| – чудово

it's important |ɪm'pɔ:tənt| – важливо

it's necessary |'nesəsəri| – необхідно

It is useful/ hard/ convenient/ necessary/ great for people/ for students/
for children/ for parents to control... to find... to meet... to use... to get ...

I agree

I don't agree/ I disagree

Personally, I think

I think/ I don't think you're right

In my opinion

I'm sure/ I believe/ I suppose

*** PROS

EDUCATION

to find useful information – знаходити корисну інформацію;

to get information from all over the world – отримувати інформацію з усього світу;

to use a huge base of data – використовувати велику базу інформації;

to use electronic encyclopedias – використовувати електронні енциклопедії;

to find on–line all kinds of books or prints – знаходити он–лайн всі види книг та друкованих видань.

PARTICIPANT SELF-EVALUATION FORM

After you participate in a business game, answer the following questions by putting a check [v] in the appropriate spaces.

1. When you spoke, how often did you use English?

- _____ A. All the time.
 _____ B. Most of the time.
 _____ C. Some of the time.
 _____ D. None of the time.

2. How many times did you have a chance to speak during the business game?

- _____ A. Five or more times.
 _____ B. Three or four times.
 _____ C. One or two times.
 _____ D. None of the times.

3. Did you have any problems during the business game?

Check any of the following that apply to you:

- _____ A. I didn't understand the topic.
 _____ B. I didn't know enough about the topic to contribute ideas.
 _____ C. I couldn't think of anything to say.
 _____ D. I had problems with vocabulary. I didn't know the right words in English to say what I wanted.
 _____ E. I had problems with grammar.
 _____ F. I had some problems with my pronunciation.
 _____ G. I haven't had enough practice in speaking English and I just couldn't get the words out.
 _____ H. It was difficult to use the expressions for this business game.
 _____ I. Other speakers interrupted me.

_____ J. Other speakers didn't give me the chance to talk.

_____ K. I felt nervous or shy.

_____ L. Nobody paid attention to what I said.

_____ M. I couldn't understand the other speakers.

_____ N. I think I talked too much.

_____ O. Other problems.

4. How can you solve the problems that you checked?

5. Overall, how do you think your group did? Use the following scale to rate the discussion.

Overall Performance. In general, how was the discussion?

Excellent 3

Satisfactory 2

Weak 1

Unsatisfactory 0

6. How do you think you can improve the next discussion?

OBSERVER EVALUATION FORM

1. Identifying the group.

A. Business game topic

B. Names of students in group

2. Rating the group.

At the end of the discussion, use the following scales to rate the business game group.

A. Participation. How well did all members interact and participate in the business game?

Excellent 3

Satisfactory 2

Weak 1

Unsatisfactory 0

B. Clarity. How loudly and clearly did all group members speak?

Excellent 3 Satisfactory 2 Weak 1 Unsatisfactory 0

3. Making suggestions. What suggestions can you make to help the group improve the next discussion?
